

MORA
KOMMUN

Funktionsanamnes vid utvecklingsneurologiska funktionsnedsättningar

Eva Nordin-Olson

Skolläkare Mora Kommun

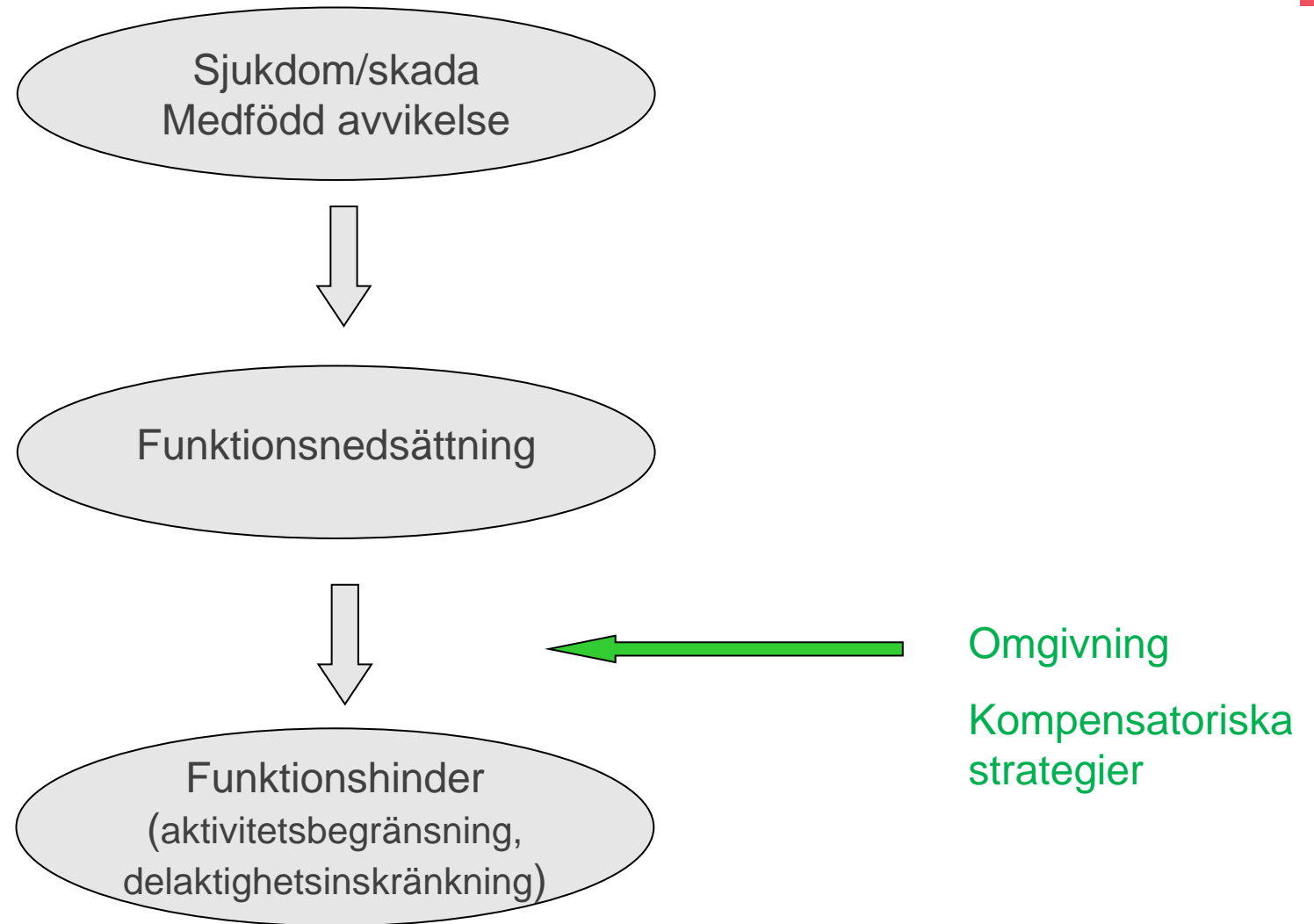
Distriktsläkare och verksamhetschef Mora Vårdcentral

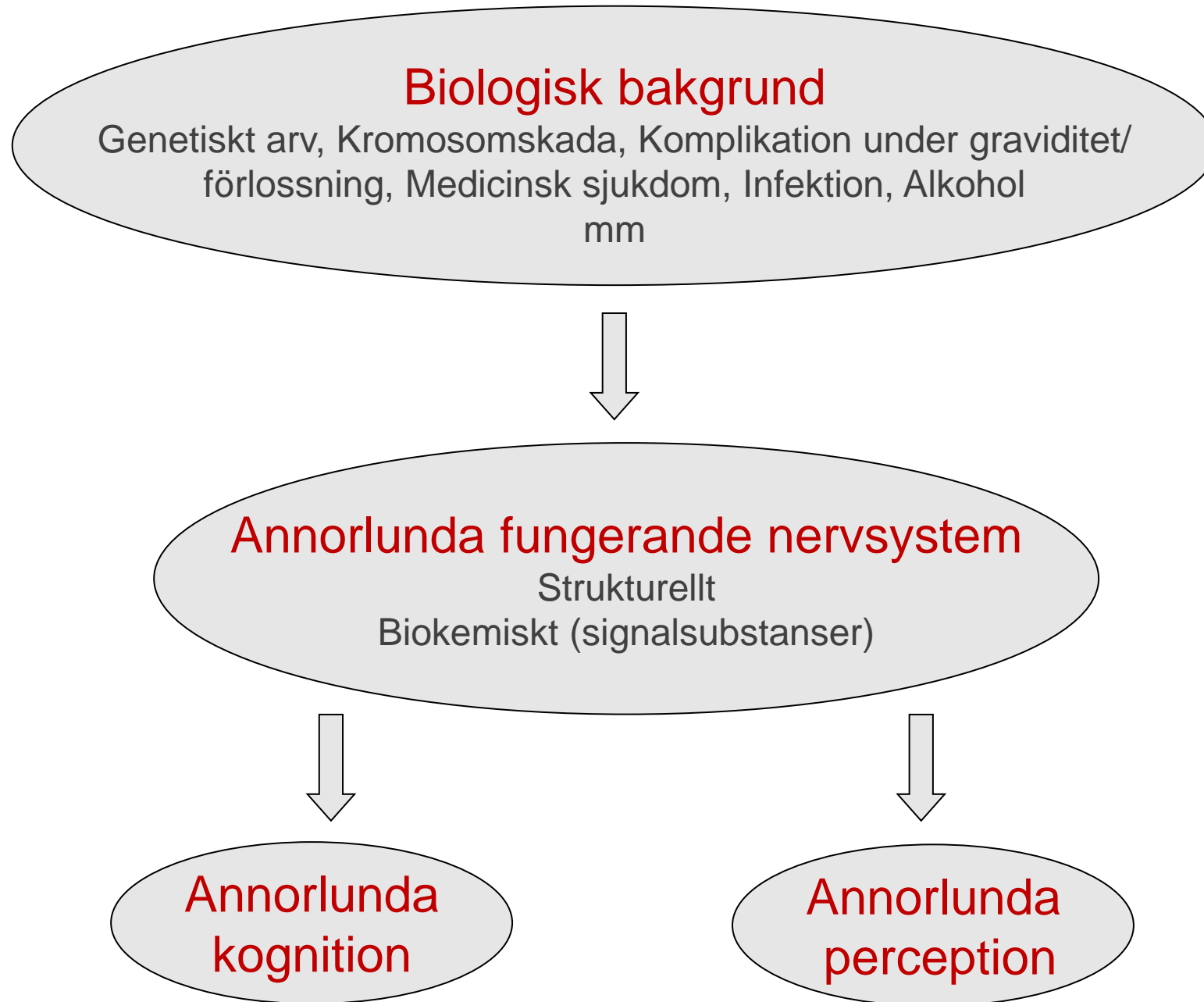
eva.nordin-olson@regiondalarna.se

Varför är det viktigt?

- Förstå de praktiska konsekvenserna i barnets vardag bättre
- Underlag till utformning av stöd, hjälpmedel och anpassning i och utanför skolan
- Viktigt underlag för ökad förståelse för barnet
- Viktigt för individuell psykoedukation och föräldrastöd
- Förutsättning för tidigt riktat stöd, när "vanligt" inte räcker
- Med fördjupad anamnes kommer man långt i förståelse av barns behov
- Hälsöfrämjande och förebyggande på individnivå. Främja hälsa, utveckling och lärande
- *Målet är en så god hälsa som möjligt och att minimera konsekvenserna av en funktionsnedsättning avseende delaktighet och aktiviteter*

Funktionshinder WHO

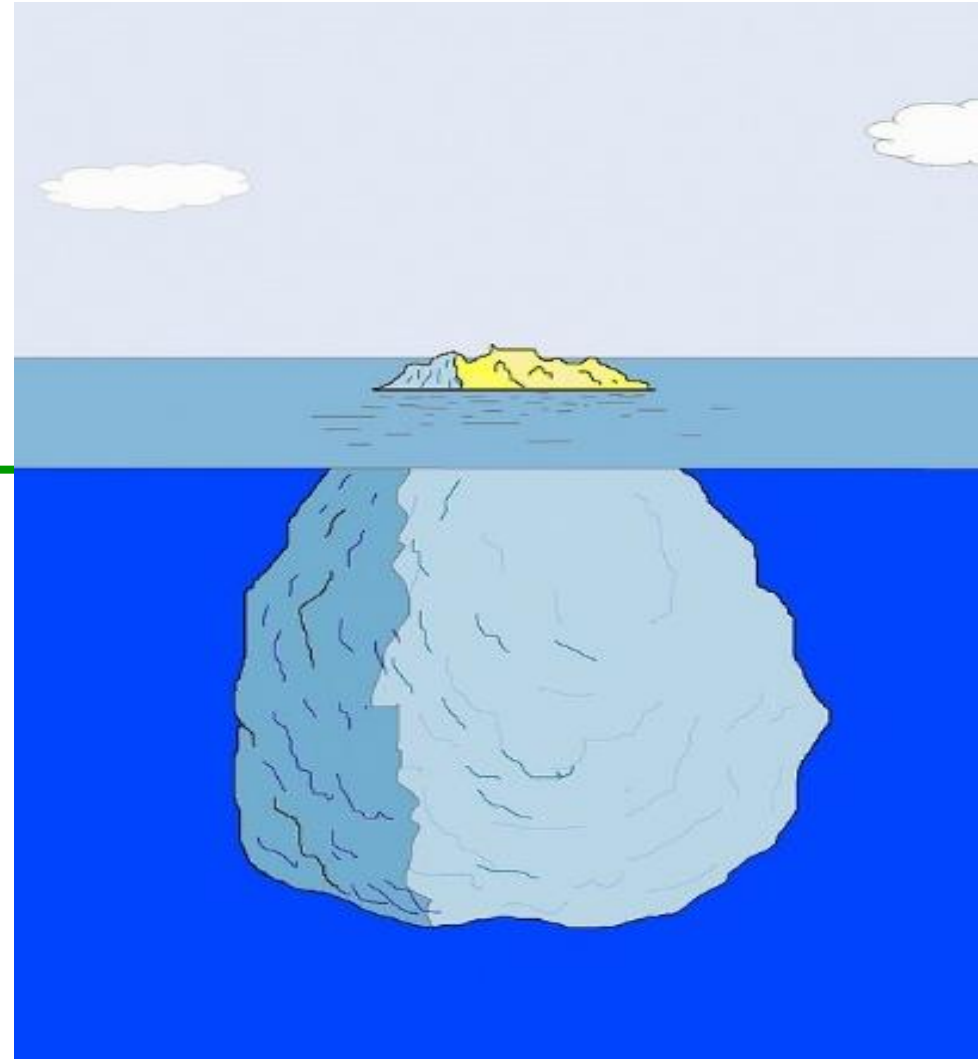

Det vi ser

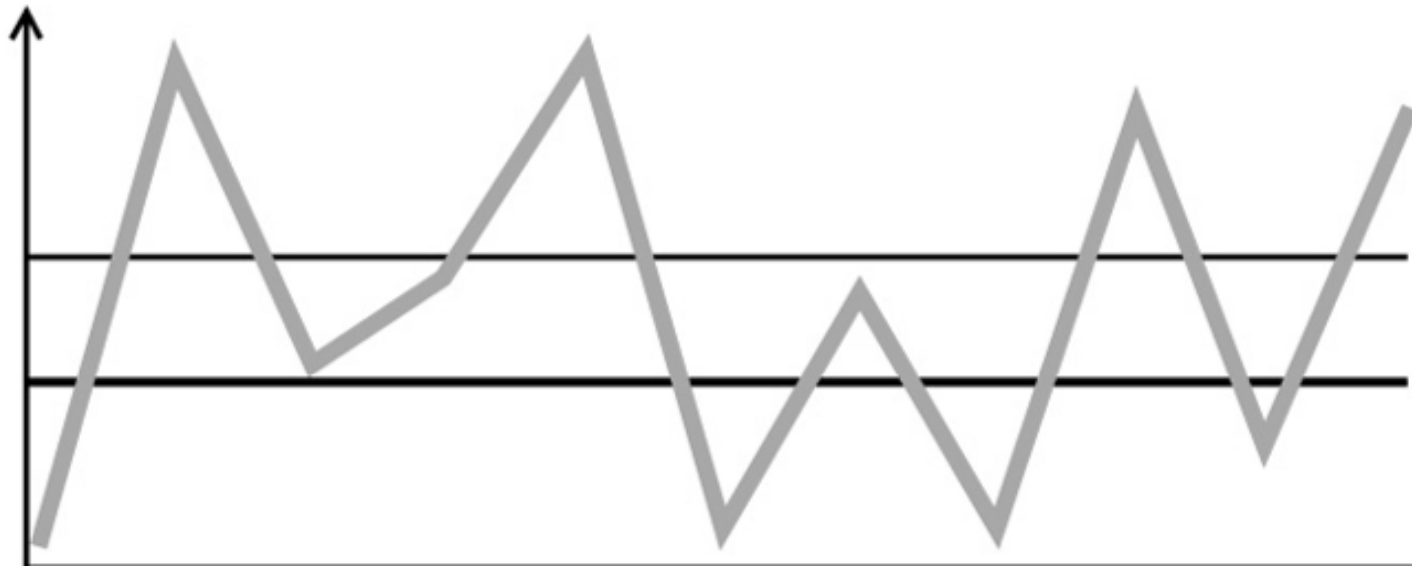
Symtom/beteenden
Prestationer

Det vi inte ser

Kognition
Kommunikation
Perception
Emotion
Social faktorer
Erfarenheter

Allmänna och specifika svårigheter - ojämna kognitiva profiler

Viktiga högre kognitiva funktioner

■ Theory of mind (Mentaliseringsförmåga)

Förmåga att förstå att människor har egna inre liv, tankar och känslor, som ligger bakom de beteenden vi ser. En förutsättning för inlevelseförmåga.

■ Exekutiva funktioner

Förmågan att i tanken kunna planera, organisera, hålla tillbaka impulser för att behålla vald strategi, tillfälligt växla fokus och hitta tillbaka till ursprunglig plan. Nödvändig för att utveckla känsla för tid

■ Central koherens

Förmågan att se helheter och meningsfulla sammanhang. Sortera bort oviktiga detaljer. "Tankestil". Nödvändig för rimlighetsbedömningar, utifrån kontext och helhet.

visa alltid din uträkning.

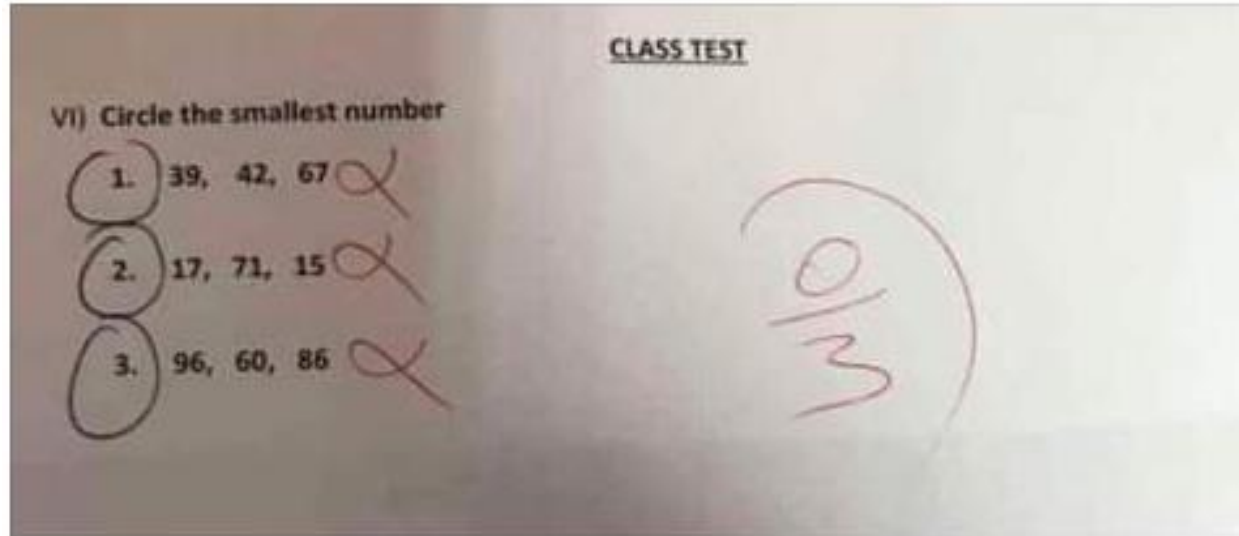

6.

I kiosken kostar varje kula med glass 12 kronor.
Ami och Li köper två kulor glass var. Maja och
Ali köper tre kulor var.

Hur mycket betalar vännerna sammanlagt?

Det går inte att veta
vilka som är vänner.

Still confused what was his mistake

Perception

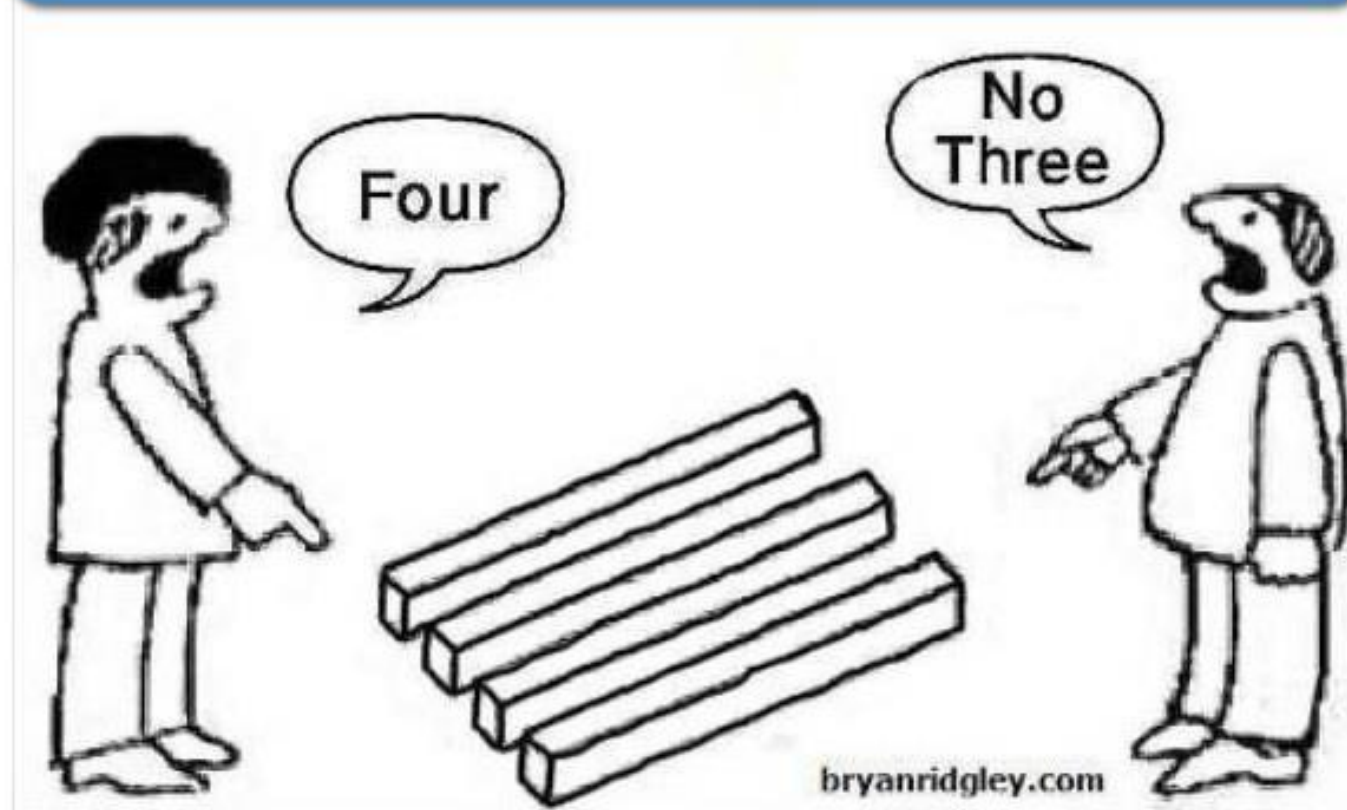
Att hantera, tolka och samordna sinnesintryck

Annorlunda perception

- Annorlunda känslighet för
 - Ljud
 - Visuella intryck (ljus, färg, avstånd, storlek)
 - Lukt
 - Smärta
 - Temperatur
- Matens smak och konsistens
- Bristande bortfiltrering av ovidkommande sinnesintryck, risk sensorisk överbelastning
- Svårt med samordning av sinnesintryck
- Bristande kroppsuppfattning

Perception Matters

ESSENCE

Early Symptomatic Syndromes Eliciting Neurodevelopmental Clinical Examination

Symtom på oroande avvikande utveckling gällande:

Motorik

Perception/sensorik

Kommunikation/språk

Aktivitet/impulsivitet

Uppmärksamhet/koncentration

Social interaktion/ömsesidigt samspel

Beteende

Sömn

Mat

”Konstigheter”

Gillberg Christopher 2010, 2013

ESSENCE

Predicerar *misslyckande i skolan*, anpassningsproblem, mobbning och social exklusion, *drogbruk*, psykiatrisk sjuklighet, *empatiproblem*, och antisocial livsstil och *kriminalitet* senare i livet.

- Minst 10% av alla skolbarn
- Överlappning och komorbiditet regel
- Flertalet symtom före 5 års ålder
- Flickor missas ofta
- Många i vuxenpsykiatrin har bakomliggande ESSENCE problematik

Varför ESSENCE

- Stuprör, fragmenterade, endiagnos baserade förhållningssätt oroar
- Lätt att tappa helhetsperspektiv på barns behov i och utanför skolan
- Risk att skolan "kräver diagnos" för mer omfattande och kvalificerat stöd trots att behov ska styra stödet i skolan

Barnrättsperspektivet stärkts

- Barnkonventionen lag
- God och Nära Vård. Personcentrerat och sammanhållet helhetsperspektiv

Arbetar vi så eller organisations- och diagnoscentrerat?

- Adhd till BUP
- Språkstörning till barnlogopedin
- Dyslexi till elevhälsan eller barnlogopedin
- Autism med normal begåvning till BUP
- Autism med IF till Habilitering

Olika i landet

Helhetsperspektiv på barn

Jämlika bedömningar och insatser? Barnrättsperspektivet?

Två pojkar

- Adhd, god begåvning, stabil psykosocial situation
BUP utredning, behandling, psykoedukation, föräldrautbildning
Skolan/EH kartläggning, stöd och anpassning i skolan
- Svag begåvning, lite koncentrationssvårigheter, lite läs- och skrivsvårigheter, lite autistiska drag, klumpig motorik, psykosociala påfrestningar
Skolan/EH kartläggning/utredning, stöd och anpassning i skolan

Jämlika bedömningar och insatser? Barnrättsperspektivet?

- Tidig upptäckt
 - Tidiga insatser
 - Insatser efter behov
 - Insatser före ev diagnos
-
- **Hur vet vi vad?** *Genom att göra tvärprofessionell utredning/kartläggning/bedömning i skola/EH.*

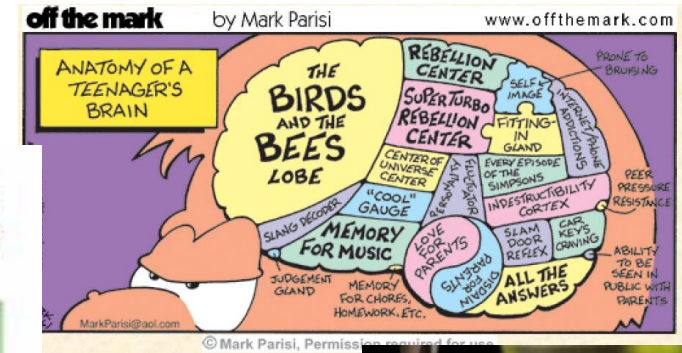
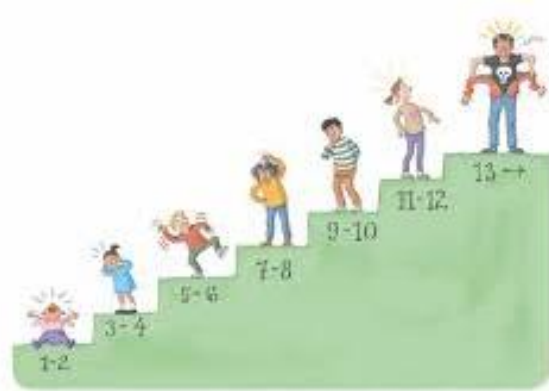
- ESSENCE inte bara inom den specialiserade vården
- ESSENCE tänk nödvändigt redan på BHV och i EH
- ESSENCE närmare verkligheten, fångar barns behov sammantaget ur ett helhetsperspektiv. Kan kanske förebygga att funktionsnedsättningar inte utvecklas till funktionshinder/diagnos?
- Främjar tidig upptäckt, tidiga insatser inklusive behov av remiss till specialiserade nivå

- Hälsa-Lärande-Trygghet
- Främja lärande, utveckling och hälsa, samt förebygga ohälsa
- Barn blir vuxna

Diagnos – behövs det?

- ”barn med diagnoser”?
 - Barn med allergi? Depression? Diabetes? Epilepsi? Adhd? Autism?
- Återupprätta värdet och betydelsen
- ESSENCE ersätter inte ”diagnoser”
- Viktig vid tillstånd som är svåra, dvs funktionshinder
- Risk urvattning och uteblivet kvalificerat stöd och behandling/habilitering
- Diagnos = Via Kunskap
- Nyckel till kunskap och delade erfarenheter
 - Fördjupad kunskap
 - Fortbildning
 - Verktyg
 - Mm mm

Utvecklingsrelaterat!

KASAM – känsla av sammanhang

Begriplighet

Upplever världen begriplig och strukturerad, inte kaotisk och oförklarlig

Hanterbarhet

Upplever sig förfoga över de resurser man behöver för att klara livets påfrestningar

Meningsfullhet

Har en känsla av delaktighet i världen och att det lönar sig att engagera sig

Nödvändiga förutsättningar för att utvecklas väl och ha en god hälsa

Funktionsanamnes

- Utvecklingsanamnes

Socialt, hereditet, graviditet, förlossning, neonatalperiod, tillväxt, BVC journal tidiga utvecklingsavvikelser?

Hur var barnet, första året, småbarnsåren. Personlighet, intressen, temperament, envishet, lek och samspel. Något som var mer ovanligt/speciellt. Något som oroade er eller BVC personal?

- Skolans/pedagogers perspektiv
- Barnets perspektiv
- Föräldrars perspektiv

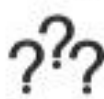
Några exempel ur anamnestiska verktyg framtagna av Elevhälsan, Mora kommun för att fånga barn syn på sin skolsituation.

Enkät om skolan

I den här enkäten ska du svara på frågor om skolan.

Du behöver svara på frågorna för att personalen som arbetar i

skolan ska kunna göra så att alla elever i skolan:

- kan lära sig så mycket det bara går

- får det stöd och den hjälp de behöver för att utvecklas

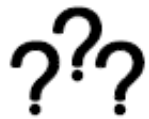

- kan känna sig trygga

- känner att skolan är en bra plats att vara på

Instruktion:

- Svara på frågorna tillsammans med en personal.

- Personalen kan läsa frågorna för dig.

- Kryssa det som stämmer för dig.

- Personalen skriver det du säger.

Min lektion

På lektionen är det lugn och ro

1	2	3	4	5	6
stämmer inte					stämmer

Min lärare förklarar på ett sätt som jag förstår

1	2	3	4	5	6
stämmer inte					stämmer

Jag har tillgång till de hjälpmedel jag behöver i klassrummet

1	2	3	4	5	6
stämmer inte					stämmer

Vilka hjälpmedel behöver du? Det kan tex. vara:

Annan penna, dator, ipad, surfplatta, uppläst material, skrivhjälp

Att göra grupparbete är :

1

2

3

4

5

6

kul

tråkigt

Så här vill jag redovisa (ringa in det alternativ som stämmer för dig)

Visa

bilder

och berätta

Läsa

upp en text

som jag skrivit

Läsa in texten

på tex. ipad

och spela upp den för klassen

Redovisa för hela klassen

Redovisa för några i klassen

Annat förslag

på sätt

att redovisa :

Jag gillar bäst att arbeta: (ringa in eller kryssa det som passar dig)

 i arbetsbok
  titta på film
  arbeta med dator

 arbetsblad
  arbetshäfte
  med ipad
  papper och penna

Annat: _____

Jag lär mig bäst genom att (ringa in eller kryssa det som passar dig). Du kan välja flera alternativ:

 lyssna
  göra
  känna
  titta

 härma
  läsa
  en lärare förklarar
  förklarar

 en kompis förklarar
  förklarar

Är du själv själv?

 själv

 I ett klassrum

 I mindre grupp - hur många? _____

 Självt med en annan

Mina raster

Vad gör du på rasterna ? Skriv eller berätta för personal

Vad vill du göra på rasten? Ringa in det som stämmer för dig :

Leka med flera kompisar

Leka med en kompis

Välja själv vad jag vill leka

Kunna välja på olika lekar på rasten

Jag vill veta vad som ska hända på rasten

Hur skulle du önska att det var på rasten ?

Mina förslag till förändringar i skolan

Här kan du skriva förslag på hur du skulle önska att det var för

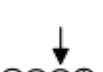

att skolan ska bli en ännu bättre plats att vara på för dig.

Det kan handla om vad som helst, tex. raster , lektioner , skolmiljö-

ute eller inne .

 <p>Jag trivs i skolan:</p>	 <p>bra</p>	 <p>ok</p>	 <p>dåligt</p>
 <p>Jag vill gå till skolan varje dag:</p>	 <p>ja</p>	 <p>ibland</p>	 <p>nej</p>
 <p>Jag trivs i FLEX / Havet</p>	 <p>ja</p>	 <p>ibland</p>	 <p>nej</p>
 <p>Jag trivs i klassen</p>	 <p>ja</p>	 <p>ibland</p>	 <p>nej</p>
 <p>Jag gillar att ha lektioner i klass</p>	 <p>ja</p>	 <p>ibland</p>	 <p>nej</p>
 <p>Jag trivs på min plats i klassrummet</p>	 <p>ja</p>	 <p>ibland</p>	 <p>nej</p>
 <p>Min plats i kapprummet är:</p>	 <p>bra</p>	 <p>ok</p>	 <p>dålig</p>

Mina lärare

Lärare: _____ För att: _____

dålig

bra

1 2 3 4 5 6

Lärare: _____ För att: _____

1 2 3 4 5 6

Lärare: _____ För att: _____

1 2 3 4 5 6

Lärare: _____ För att: _____

1 2 3 4 5 6

Idrotts

läraren

För att: _____

1 2 3 4 5 6

Mitt klassrum

123

Markera den siffra som stämmer för dig

ljus

ljud

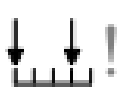

Min bänk och stol

I mitt klassrum är det :

 När	 jag	 går	 hem	 från	 skolan	 känner	 jag	 mig	 ofta	 (du kan	 välja	 flera	alternativ):
 glad	 trött	 rädd	 ledsen	 arg	 nöjd	 stressad							

Pedagogisk bedömning

- Elever och vårdnadshavares uppfattning finns med
- Aktuell situation, stödinsatser och resultat av dessa
- Visar eleven förväntad utveckling i skolan gällande social förmåga, kommunikation, språk, förmågor relaterade till inläring, motorik, perception, vardagsaktiviteter (mat, av-påklädning, hygien)
- Kunskapsmål (Uppnår, På väg, Uppnår ej)
- Bedömning av förutsättningar att nå kunskapsmålen

Exempel anamnestiska uppgifter avseende socialt samspel och kommunikation samt förmågor relaterade till inlärning.

Från formulär för pedagogisk bedömning framtagen av Elevhälsan Mora Kommun

Socialt samspel och kommunikation

Förmåga	LÅG				HÖG
Socialt samspel (<i>turtagning, lyssna, ta initiativ, samarbeta</i>) Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Relationer/kommunikation med jämnåriga Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Inflytande/roll i gruppen Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐

Förmågor relaterade till inläring

Förmåga	LÅG				HÖG
Föra lektionsanteckningar Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Ta emot/förstå muntlig information i grupp Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Ta emot/förstå muntlig information enskilt Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Ta emot/förstå skriftlig information Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Uppfatta delar, helhet, sammanhang Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Strukturera, organisera, planera Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Börja, genomföra och avsluta en uppgift Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Fantasi/kreativitet Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐

Arbeta självständigt Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Arbeta i grupp Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Uppfatta tid Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Minnas Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Hålla koncentrationen/hålla fokus Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Klara förändringar/flexibel Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Byta fokus/klara övergångar Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐
Impulskontroll Kommentar:	☐	☐	☐	☐	☐

Samtal med barnet

- Nyfiket förhållningssätt
- Möt och relatera till barnet på barnets villkor
- Barnet huvudpersonen i rummet
- Prata med barnet först, föräldrar ofta med
- Prata sen med föräldrarna utan barnet med, kolla om ok med vuxenprat
- Fråga om barnet vet varför vi träffas
- Informera om vad, varför, hur, hur länge och sen

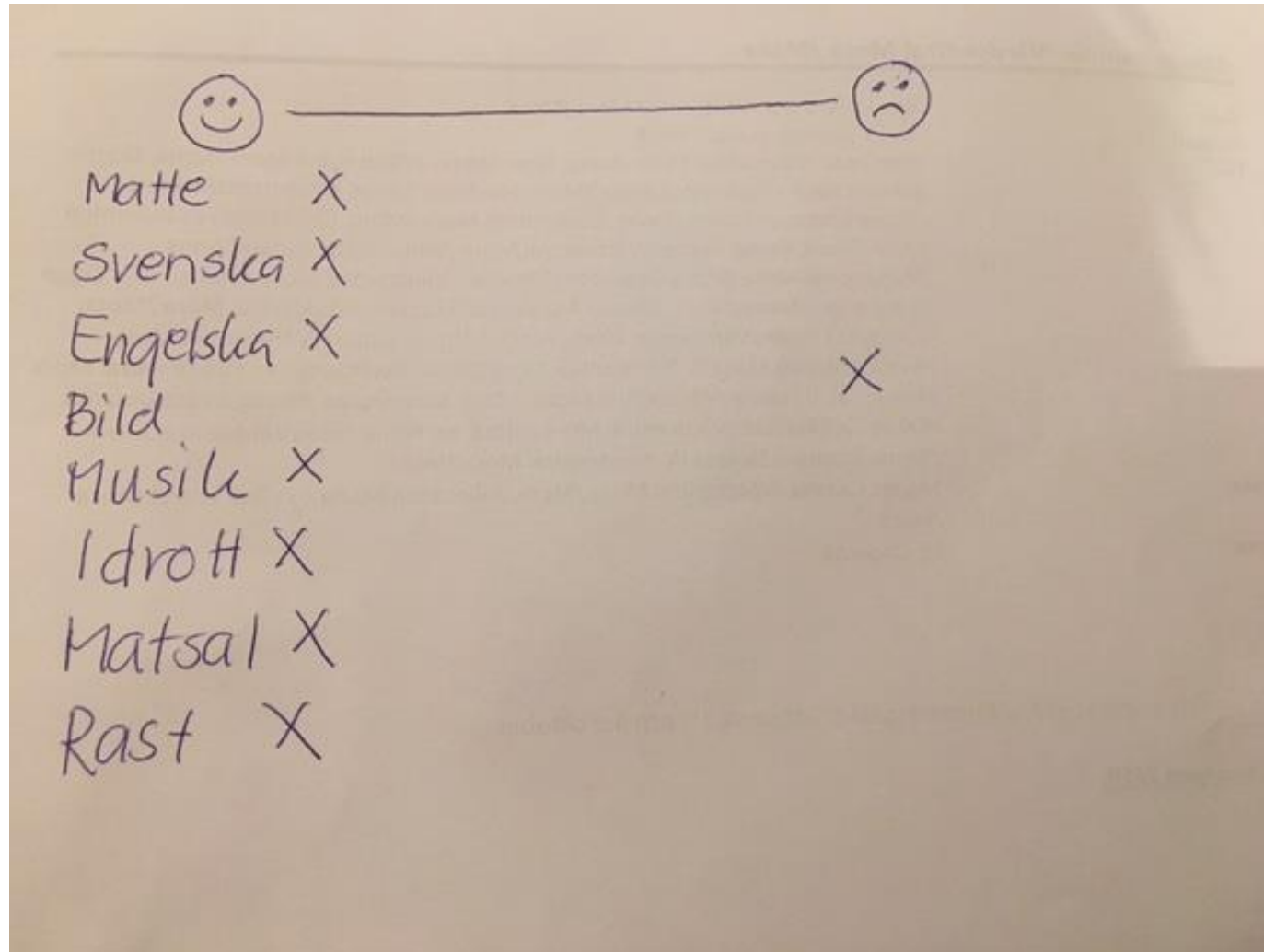
Inte för att leta "fel" på barnet

Vuxna bli bättre på att förstå, och du med

Visa att du förstår om barnet tycker det är urtråkigt

- Anpassa kommunikation och samtalsämne till barnet
- Om barnet har svårt att prata fritt, undvik öppna frågor. Korta konkreta frågor som du vet att barnet kan och som kräver korta svar
- Om barnet inte vill prata visualisera med ritprat, skalor osv fråga om det är ok att förälder svarar. Om ok be barnet göra ett tecken om förälder svarar fel
- Om barnet inte vill prata med visuellt stöd, fråga om det är ok att förälder svarar. Om ok be barnet göra ett tecken om förälder svarar fel

”allt är tråkigt och jobbigt i skolan”

Samtal med föräldrarna

- Berätta om ert barn
- Lyssna först och ställ sen kompletterande frågor som fångar alla utvecklingsområden
- Förmedla respekt exv att de är ”experter” på sitt barn och vi är experter på barn i allmänhet samt på svårigheter och sjukdomar barn kan ha
- Fungerar barnet på samma sätt hemma som i skolan, om inte hur tänker föräldrarna kring det?
- Fånga var i processen föräldrarna?
- Sammanfatta din bedömning.
- Ge råd och stöd i bemötande och förhållningssätt utifrån vad som fångats

Ullskutbrott, explosivitet och andra utmanande beteenden

Barnet kommunicerar att något är fel, att barnet tappat kontrollen och kan inte hantera situationen.

”Backa”, hjälp barnet att återfå kontrollen.

Rekommendera att visa barnet att du såg att det blev jobbigt, att du vill förstå och att behöver hjälp att förstå vad som blev jobbigt

